

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'**Amical de Mauthausen**
i altres camps de concentració nazis

Sumari

- 1 Commemoració a Mauthausen
- 1 Assemblea anual
- 2 Viatge a Ravensbrück
- 2 Informacions de l'Amical
- 3 In memoriam:
  - Ramón Bargeño
  - Josep Carabasa
  - Joan de Diego
  - Regino González
  - Antonio Serrano
- 4 Lectures recomandades
- 4 Monument a les víctimes dels bombardejos feixistes a Barcelona
- 4 Premi del govern d'Aragó a Mariano Constante

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis
Aragó, 312, àtic 3 - 08009 Barcelona
Tel. 93 488 10 68 - Fax 93 487 20 26
e-mail: A_MAUTHAUSEN@terra.es

REDACCIÓ: Rosa Toran

EDITA: J.J.Gràfics
Tel. 93 555 43 18 - 08328 Alella

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant la procedència.

COMMEMORACIÓ A MAUTHAUSEN

58è aniversari de l'alliberament

Una delegació de l'Amical va assistir als actes dels dies 10 i 11 al camp, on també s'hi trobaven un nombrós grup d'alumnes de la Universitat de Girona, acompanyats per membres de l'Amical. A més d'honorar a les víctimes republicanes del nazisme, el viatge va servir per aprofundir en els contactes amb supervivents que viuen fora d'Espanya, amb institucions universitàries i amb el grup de republicans d'Àustria.

Cal remarcar l'estat actual del castell d'Hartheim, un dels centres d'eutanàsia i extermini del III Reich, totalment restaurat i destinat a l'estudi de la reinserció social dels disminuïts psíquics.

ASSEMBLEA ANUAL

El dia 6 d'abril se celebrà l'assemblea general de socis a Sant Boi. Les dimissions de Joan Escuer i de Josep Zamora, per raons de salut, dels seus càrrecs de president i vicepresident van comportar una àmplia remodelació de la Junta que ha quedat composta per:

President: Enric Marco

Vicepresidències: Antònia García, Margarida Sala, Llibert Tarragó i Rosa Toran

Secretari: Isidoro Teruel

Tresorer: Jesús Ruiz Martínez

Secretari d'Organització: Llibert Villar

Relacions Internacionals: Llibert Tarragó

Arxius i Publicacions: Rosa Toran

Vocalies: Neus Català

El mateix dia s'inaugurà un monolit en memòria dels santboianencs deportats als camps de concentració nazis, en el mateix indret que el polèmic Tio vivo. Porta una inscripció que reproduïx la frase de Neus Català:

Les dones espanyoles de l'exili, com a ombres, teixien també les xarxes en què el nazisme quedaria atrapat i derrotat. Però el gran silenci de mort dels nostres homes i dones immolats llança el seu crit d'alerta i desperta la nostra consciència

ACTIVITATS

VIATGE AL CAMP DE CONCENTRACIÓ DE DONES DE RAVENSBRÜCK

Els dies 10 a 14 d'abril un grup de 31 persones, entre elles Neus Català i Enric Marco, romangueren al camp per participar a les activitats commemoratives de l'alliberament del camp. Per raons d'espai és impossible detallar tot el treball realitzat amb els alumnes, que ja s'havia iniciat abans i no ha finit encara. A més de les ressenyes i reflexions que sortiran pròximament a diversos mitjans de premsa, l'Amical té l'objectiu d'editar una publicació, en el darrer trimestre d'enguany, que recollirà el treball i la valoració completa de l'experiència, a més d'inaugurar, el dia 8 de març del 2004, una exposició dedicada a la resistència i a la deportació femenines.

En aquest número us oferim un dels textos escrit per una de les alumnes participants:

Quan la nostra professora ens va proposar de realitzar aquest projecte, de seguida m'hi vaig apuntar encantada. L'oportunitat d'anar a un camp de concentració nazi per acompanyar una deportada catalana als actes de commemoració de l'alliberament del camp és un ocasió única. És una

experiència que, encara que no estigués molt motivat pel tema, ja t'atrau, però a mi, personalment, m'interessava molt. Havia llegit llibres sobre el tema, n'havia vist pel·lícules i havia assistit a xerrades. La veritat és que més que la part històrica el que més m'interessava era la part humana i psicològica.

Per això, anar a Ravensbrück amb dos supervivents i tenir l'oportunitat de poder conèixer, parlar amb d'altres i escoltar els seus punts de vista era una ocasió que no podia deixar escapar.

I és que jo crec que, a part de l'atractiu que suposava anar a visitar un camp de concentració a un país estranger, una de les coses que almenys a mi m'agradava més del viatge era poder conèixer la Neus Català i l'Enric Marco.

Recordo que el dia que havíem de conèixer la Neus Català jo ja estava nerviosa des del matí. I quan estàvem a la sala on vam realitzar la primera reunió, tots miràvem d'una banda a l'altra intentant descobrir qui era la Neus. No sé per què només la vaig veure vaig saber que era ella, i no exactament perquè me l'hagués imaginat així. Com em podia imaginar que una dona de vuitanta i tants anys no pogués parar quieta ni un moment?, "ara trec un bolígraf de la bossa, ara escric, ara torno a deixar el bolígraf", tot un nervi de dona. I mentre ella anava parlant, jo intentava buscar vestigis de seu passat, algun tret en ella que mostrés la seva estada en un camp de concentració fa gairebé seixanta anys. I alhora intentava enganxar la seva imatge en una de les moltes pel·lícules que havíem vist dels camps de concentració nazis, però alguna cosa fallava. Un cop vaig ser allà, vaig descobrir el que fallava, les pel·lícules per

molt que estiguin basades en fets reals mai acaben de reflectir la realitat, aquella olor del camp, aquell ambient de pau i de tristesa alhora. Per molt absurd que sembli potser la cosa més important que vaig aprendre va ser que els camps realment van existir i son allà.

El 10 d'abril vaig marxar cap allà amb un munt de preguntes, i quatre dies més tard tornava sense respostes i encara amb més preguntes que em turmentaven. I és que hi ha algú capaç de respondre'm a una sola pregunta: per què?

Irina Gimeno Coso

IES Lluís de Requesens de Molins de Rei

CONSTANTÍ "Recordant la història perquè no es torni a repetir"

El dia 27 d'abril, en el marc dels actes organitzats pels socis i simpatitzants del Sindicat Agrícola, es va impartir una conferència per Rosa Toran i es va inaugurar una exposició de l'Amical.

FESTA DE LA DIVERSITAT

L'Amical ha estat present a la Festa de SOS Racisme, els dies 9, 10 i 11 d'abril. Enric Marco va pronunciar una conferència sobre la II República.

CONFERÈNCIA A CAN BRIANS

El 2 d'abril el Sr. Enric Marco va impartir una xerrada a l'Escola d'Adults del Centre Penitenciari de Quatre Camins.

OFRENA FLORAL A MATARÓ

Com és habitual cada any s'han dipositat flors en el monument als deportats de Mataró, amb motiu de l'aniversari de l'alliberament de Mauthausen.

IN MEMORIAM

Ramon Bargaño Gómez "Mer-melada", que va morir el 5 de març, als 87 anys, a Bicêtre (Val-de-Marne). Nasqué a Recas (Toledo), va ser membre de les Joventuts Socialistes Unificades i des de França va ser deportat a Mauthausen, on va ser ordenança de la presó del camp, des de l'agost de 1943, després d'haver treballat al comando Steyr. Va publicar les seves memòries sota el títol Mauthausen.

Josep Carabasa, deportat a Sachsenhausen entre el 26 de gener de 1943 i el 21 d'abril de 1945, mort aquest any. Durant la seva estada va donar suport, junt amb altres republicans, a Francisco Largo Caballero, quan aquest arribà al camp. El 1994 va ser nomenat per l'Amical de Mauthausen representant d'Espanya al Comité Internacional de Sachsenhausen

Josep Carabasa, segon assegut per la dreta

Joan de Diego Herranz va morir el 9 de maig als 87 anys.

Regino González Cubo, nascut a Otero de Herreros (Segovia), mort el mes de novembre del 2002. El 30 de març de 1941 va ser deportat a Mauthausen, on li van adjudicar la matrícula 4217.

Antonio Serrano Nogueira, de Móstoles, que va morir el 3 d'agost del 2002, als 83 anys. Va ser deportat a Mauthausen, Gusen i Sachsenhausen.

En la seva memòria i en la de tots els deportats que ens han deixat, reproduïm la lectura que va fer Rosa Toran en la cerimònia de comiat de Joan de Diego.

Moltes persones ens hem aplegat aquí per recordar-te, per evocar retalls de la teva vida, una vida llarga i impregnada de generositat. T'hauria agradat saber que si sóc jo, la persona que parlo en nom de l'Amical de Mauthausen parlo perquè els teus companys de l'Amical d'Espanya i també els de l'Amical de França es troben aquests dies a Mauthausen. Ningú millor que tu sabia el que significa la data del 5 de maig del 1945, el dia en què vareu renèixer, lliures, però també tristos per tots els amics amb els quals no pogueru compartir la joia de l'alliberament del camp, de la fi de l'infern. Avui, a aquesta mateixa hora, estaran tots desfilant per l'apellplatz, al costat de centenars de supervivents de tot el món i de persones solidàries, desplegant banderes, amb llàgrimes, però també amb la seguretat que dona el convenciment del vostre jurament "Mai Més". Hores d'ara molta gent desfilirà per a tu, compungida per la notícia que els vam fer arribar ahir, aplegats més que mai en el que tu en deies "la gran família dels deportats". Una família que desgraciadament va perdre els seus membres, però que ens ha sabut transmetre als més joves que vosaltres, fills, familiars i amics dels deportats, els valors pels quals vareu lluitar des de tant joves, la justícia, la igualtat i la solidaritat.

Nosaltres sabem el valor que significava per a tu la conversa, amena i afectuosa, que adquiria el sentit de lliçó, una lliçó del mestre que coneix la importància de la història, la història narrada pels protagonistes; i no et cansaves mai d'explicar, de matisar tot allò que la teva excel·lent memòria retenia. Sabies que la teva trajectòria era singular i que calia no deixar perdre en el no res tot allò que durant la llarga dictadura franquista havia estat amagat i encara ara roman en un estat de desconeixement. Els supervivents dels camps nazis són una part fonamental de la història del nostre país i us han vetat la paraula durant massa anys. Sortosament, persones com tu heu contribuït a que ens fos retornada. Quants estudiants, periodistes, historiadors..., de Catalunya, Espanya i de tot Europa no hauran passat per casa teva, a França o aquí mateix, quan vas decidir instal·lar-te de nou a la ciutat on vas néixer?

Justament va ser al poc temps de viure a Barcelona quan es van celebrar els actes d'homenatge a Montserrat Roig, en el desè aniversari de la seva mort. Milers de persones recordaran la teva entrada a l'escenari del Palau de la Música amb l'estandar de l'Amical de Mauthausen. Ara més que mai podem dir que no ens vàrem equivocar, la teva persona encarnava els noms dels milers i milers de dones i homes republicans que mereixien i mereixen ocupar, com ho van fer aquells dies, un lloc preeminent en el pensament dels ciutadans d'aquest país.

Tots aquells que et vàrem recuperar, encara que fos massa tard, vàrem gaudir de les teves lliçons, però també de la teva ironia, del teu rigor i de la teva indignació, davant determinades actituds apresurades i davant les frivolitats d'aquells que tractaven el tema de la deportació com qualsevol altre. Estaves convençut que tenies moltes coses a dir a tothom qui volgués escoltar-te amb respecte, atenció i ganes de saber, sense que eludissis cap tema d'actualitat, de la qual estaves perfectament informat i de què no n'excloïes mai el debat. Ens ho vas demostrar moltes vegades i no puc deixar d'explicar una anècdota de la penúltima vegada que et vaig veure. Vaig anar a visitar-te sense avisar prèviament i aleshores vas contestar-me que tenies una obligació ineludible. Eren els dies en què la guerra amb l'Iraq estava a punt d'esclatar i havies organitzat pels teus companys i companyes de residència el passi en vídeo de la pel·lícula "El gran dictador". Naturalment no era el moment oportú per a cap altra conversa. Va ser tota una lliçó

Els que ens hem aplegat avui aquí i els que et recorden i et recordaran des dels indrets més propers i més llunyans, tenim la certesa de que els quatre anys i nou mesos que vas patir al camp de Mauthausen no van ser inútils. Pels vostres botxins, pels assassins -com tu els anomenaves-, el vostre sofriment, el dels que varen morir i el dels que vareu sobreviure, no havia de tenir cap sentit. Us varen voler deshumanitzar, però no ho van aconseguir perquè vosaltres i tu, Joan de Diego, heu sigut per a nosaltres una continua lliçó d'humanitat.

No us oblidarem.

LECTURES RECOMANADES

BENEDICTO, Benjamí i TRESSERRAS, Francesc, Joan Escuer. Biografia d'un deportat a Dachau, Viena Edicions, Barcelona 2003, 134 pàgs. Emotiva i suggerent biografia, realitzada a partir d'entrevistes i de les memòries escrites pel propi Escuer, de la qual són autors un professor i un alumne de l'institut de Sentmenat. L'obra no només recull la seva experiència concentracionària, sinó que abarca una llarga trajectòria de lluita, des dels anys de la República fins la seva dilatada responsabilitat com a president de l'Amical de Mauthausen.

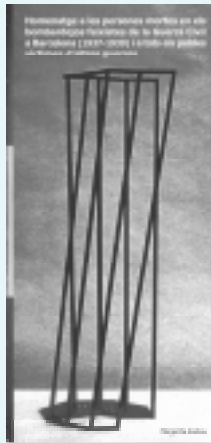
BURLEIGH, Michael, El Tercer Reich. Una nueva historia, Taurus, Madrid 2002, 915 pàgs.

Història molt completa del Tercer Reich, des de la seva gestació fins la seva descomposició final, amb especial incidència en els mecanismes demagògics i pseudoreligiosos emprats per oferir la salvació a Alemanya, en les conseqüències de la substitució de la llei pel terror, en el desenvolupament de la vida quotidiana durant el règim nazi i, sobretot, en la complexa moralitat usada per legitimar l'Holocaust per part dels executors.

RINGELBLUM, Emanuel, Crònica del gueto de Varsovia, Alba Editorial, Barcelona, 2003, 503 pàgs. L'historiador Ringelblum va viure al gueto de Varsòvia fins al seu afussellament l'any 1944, quan va ser descobert després de participar en l'aixecament del gueto. L'obra recull les seves minucioses anotacions sobre la vida política, econòmica i quotidiana des dels dies de la invasió fins 1942, amb la voluntat de deixar materials per a una futura reconstrucció històrica dels fets. Els anys 1946 i 1950 varen trobar-se entre les runes dos dels tres bidons metàl·lics que contenien la inestimable font sobre l'extermini jueu.

MONUMENT A LES VICTIMES DELS BOMBARDEJOS FEIXISTES A BARCELONA

L'Amical ha format part de la Comissió Cívica impulsada per l'Ajuntament de Barcelona que treballa sota el lema "Recuperem la memòria, treballem per la pau". Amb el seu impuls s'ha instal·lat, el 29 d'abril, l'escultura "Encaix" a la Gran Via, davant del cinema Coliseum, indret que va patir greument els bombardejos de l'aviació italiana, els dies 16, 17 i 18 de març de 1938.

PREMI DEL GOVERN D'ARAGÓ A MARIANO CONSTANTE

Per iniciativa de l'associació Sefarad Aragón i dins la festa institucional del Dia d'Aragó, Mariano Constante va rebre la medalla als valors humans en reconeixement al sofriment de tots els que van patir la deportació als camps nazis.

ADRECES ELECTRÒNIQUES

Seria convenient que tots els socis i sòcies que disposeu de correu electrònic donessiu l'adreça a l'associació, per tal de poder comunicar amb rapidesa els actes o notícies d'interès general.

Tallar per la línia de punts o fotocopiar i enviar a l'Amical.

BUTLLETA D'AFILIACIÓ A L'AMICAL

Nom (i/o entitat)		Cognoms	
D.N.I.		Data naixement	
Codi postal		Població	
		Tel.	
		Professió	
☐ Deportat/da ☐ Familiar ☐ Col.laborador/a		Quota anual: 18 euros	

DADES DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Caixa o Banc		Agència nº		Domicili	
Codi postal		Població		Llibreta / c/c nº	
Signatura:					

Sr. Director: Us prego feu efectius els rebuts de l'Amical Mauthausen a càrrec de la meua llibreta o c/c.